

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ ҲУЗУРИДАГИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ
ПЕДАГОГ ВА РАҲБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА
УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ
БОШ ИЛМИЙ-МЕТОДИК МАРКАЗИ**

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ
МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ**

**МУТАХАССИСЛИК ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШДА ИННОВАЦИЯЛАР
МОДУЛИ БЎЙИЧА**

Ў Қ У В – У С Л У Б И Й М А Ж М У А

Тузувчи:

Тошкент – 2015

МУНДАРИЖА

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ.....	3
МАЪРУЗА МАТНИ	11
Олий таълим муассасаси ўқитувчиси шахсига қўйиладиган замонавий талаблар. Инновацион фаолият тузилмаси.....	11
АМАЛИЙ МАСЪУЛОТЛАР.....	17
Педагогик жараёнда инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари.....	17
Педагоглар фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндошувлар	21
ТЕСТ САВОЛЛАРИ	25

**ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ
ТАШКИЛ ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ**

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ПЕДАГОГ КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ
МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ**

“Тасдиқлайман”

Тармоқ маркази директори

_____ **С.С.Гулямов**

“ _____ ” _____ **2015 йил**

**МУТАХАССИСЛИК ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШДА
ИННОВАЦИЯЛАР МОДУЛИНИНГ**

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мева-сабзавотчилик ва узумчилик ОТМ таълим йўналишлари ва мутахассисликлари бўйича умумкасбий ва ихтисослик фанларидан дарс берувчи педагоглар учун

Тошкент – 2015

Модулнинг ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими ўқув-методик бирлашмалари фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2015 йил 7 январдаги 1-сонли баённомаси билан маъқулланган.

Тузувчилар:

қ.х.ф.н., доц. Ж.Н.Файзиев ТДАУ “Мевачилик, узумчилик ва сабзавотчилик” кафедраси доценти

Такризчилар:

қ.х.ф.д., проф. Х.Атабаева ТДАУ “Ўсимликшунослик” кафедраси профессори

қ.х.ф.д., доц., Ҳ.Шералиев- ТДАУ “Дехқончилик ва мелиорация асослари” кафедраси доценти

Ўқув дастурлари Тошкент давлат аграр университети Илмий кенгашида тавсия қилинган (2014 йил 27-ноябрдаги 7-сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини аниқлаш, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Олий таълим муассасалари Мева-сабзавотчилик ва узумчилик таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари Мева-сабзавотчилик ва узумчилик таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

I. Модулнинг мақсади ва вазифалари

“Мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялар” модулининг мақсади: педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш курс тингловчиларини қишлоқ хўжалигини механизациялаштиришнинг замонавий муаммолари ҳақидаги билимларини такомиллаштириш, фаннинг муаммоларни аниқлаш, таҳлил этиш ва баҳолаш кўникма ва малакаларини таркиб топтириш.

“Мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялар” модулининг вазифалари:

- Мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялардан фойдаланиш билан боғлиқликда юзага келаётган муаммоларни аниқлаштириш;
- тингловчиларнинг инновацион технологиялар билан ишлаш кўникма ва малакаларини шакллантириш;
- фан бўйича педагогик муаммоларни ҳал этиш стратегияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга тадбиқ этишга ўргатиш.

Модулни ўзлаштиришга қўйиладиган талаблар

“Мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялар” модулини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида тингловчилар:

- мева-сабзавотчилик ва узумчилик йўналиши умуммутахассислик ва мутахассислик фанларининг дидактик асосларини;
- мева-сабзавотчилик ва узумчилик йўналиши умуммутахассислик ва мутахассислик фанларини ўқитиш бўйича инновацияларни;
- мева-сабзавотчилик ва узумчилик соҳасидаги сўнги ютуқларни;
- мева-сабзавотчилик ва узумчилик йўналиши доирасидаги мутахассислик фанларини ўқитиш бўйича илғор хорижий тажрибаларни;
- мевачилик ва узумчилик фанини ўқитишда инновацион технологиялардан фойдаланиш бўйича педагогик маҳорат асосларини билиши керак.
- мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялар фанини ўқитишда инновацион технологиялардан фойдаланиш фанларидан электрон ўқув материалларини ярата олиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялар фанлар йўналиши педагогларидан касбий билимларни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш кўникмаларига эга бўлиши лозим.

Модулнинг ўқув режадаги бошқа модуллар билан боғлиқлиги ва узвийлиги

Модул мазмуни ўқув режадаги “Мевачилик ва узумчилик фанининг ҳозирги ҳолати ва ривожланиш истикболлари”, “Мевачилик ва узумчилик фани ўсимликшуносликнинг етакчи тармоғи” ўқув модуллари билан узвий боғланган ҳолда педагогларнинг касбий педагогик тайёргарлик даражасини орттиришга хизмат қилади.

Модулнинг олий таълимдаги ўрни

Модулни ўзлаштириш орқали тингловчилар Мутахассислик фанларини ўқитишда инновациялардаги муаммоларни аниқлаш, уларни таҳлил этиш ва баҳолаш, оптимал ва муқобил ечим топишга доир касбий компетентликка эга бўладилар.

Модул бўйича соатлар тақсимоти:

№	Модул мавзулари	Тингловчининг ўқув юкلامаси, соат					Мустақил таълим
		Ҳаммаси	Аудитория ўқув юкلامаси				
			жами	Назарий	Амалий машғулот	Кўчма машғулот	
1.	Олий таълим муассасаси ўқитувчиси шахсига қўйиладиган замонавий талаблар. Инновацион фаолият тузилмаси.	4	4	4			
2.	Педагогик жараёнда инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари	2	2	2			
3.	Педагоглар фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндошувлар	2	2	2			
Жами:		10	8	4	4	2	

НАЗАРИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

1-мавзу: Олий таълим муассасаси ўқитувчиси шахсига қўйиладиган замонавий талаблар. Инновацион фаолият тузилмаси. (4 соат)

Режа:

1. Олий таълим муассасасида педагогларнинг ўрни ва аҳамияти.
2. Замонавий профессор – ўқитувчига қўйиладиган талаблар.
3. Педагогларнинг инновацион фаолиятини ташкил этиш.

Қишлоқ Замонавий таълим бериш жараёнида профессор – ўқитувчиларга қўйиладиган талаблар. Олий таълим муассасаларини малакали педагог кадрлар билан таъминлаш ва уларнинг малакасини мунтазам ошириб бориш. Педагогларнинг фан йўналишлари бўйича инновацион фаолиятини ташкил этиш ва шакллантириб бориш.

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

1-мавзу. Педагогик жараёнда инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари. (2 соат)

Режа:

1. Инновациялардан фойдаланган ҳолда педагогик жараённи ташкил этиш.
2. Педагогик жараёнга инновацияларни тадбиқ этиш усуллари.
3. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари.

Кейс: Педагогик фаолиятни ташкил этиш ва шакллантириш жараёнида инновацияларни қўллаш. Кейс: Педагогик жараёнда қўлланиладиган инновацияларнинг турлари ва усуллари. Кейс: Инновацион фаолиятни ташкил этишда педагогларга қўйиладиган талаблар.

2-мавзу. Педагоглар фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндошувлар. (2 соат)

Режа:

1. Педагоглар фаолиятига аксиологик ва акмеологик ёндошувлар.
2. Педагоглар фаолиятига креатив ва рефлексив ёндошувлар.

Педагогика фанининг предмети, ўқитишнинг, таълим-тарбиянинг замонавий қонуниятлари, мазмуни, усуллари, воситалари билан кишиларни, ёшларни, мутахассисларни қуроллантирувчи фан бўлганлиги учун ҳам унинг методологик асослари мақсад ва вазифалари дунёнинг моддий-маънавий ривожига шахс камолоти уйғунлиги қонуниятлари ва давлатнинг замонавий сиёсатидан келиб чиқади.

КЎЧМА МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

Бу фан бўйича кўчма машғулотлар назарда тутилмаган.

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ МАВЗУЛАРИ

1. Мева-сабзавотларни қайта ишлашга қаратилган сўнги йиллардаги ислохотлар.
2. Беҳидан шарбат олиш технологияси.
3. Сабзавотларни сиркалеш технологияси.
4. Сабзавотларни микробиологик усулда консервалаш технологияси
5. Қовунни қуритиш технологияси
6. Мева-сабзавотларни тезкор-сунъий усулларда қуритиш технологияси.
7. Крахмал, спирт, омихта ем, биоёқилғи ва бошқа маҳсулотлар олиш технологияси
8. Донни қайта ишлаб олинладиган бошқа турдаги маҳсулот хиллари, уларнинг ассортиментини кенгайтириш истиқболлари.
9. Донни қайта ишлаш корхоналарида меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилаш йўллари.

10. Донни қайта ишлаш корхоналари чиқиндилари турлари, уларнинг тавсифи ва улардан самарали фойдаланиш усуллари
11. Дон маҳсулотларини замонавий усулларда қадоқлаш технологияси.
12. Чигитли пахтага дастлабки ишлов беришда инновациялар
13. Узумдан тиндирилган шарбат олиш технологияси.
14. Сабзавот ва меваларни сақлаш даврида рўй берадиган физиологик жараёнлар.
15. Мева, узум ва сабзавотларни бошқариладиган газ муҳити шароитида сақлаш

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2012.
2. Каримов. И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1997.
3. Каримов. И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
4. Каримов. И.А. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қурамыз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
5. Каримов. И.А. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. Каримов. И.А. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
7. Каримов. И.А. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
8. Каримов. И.А. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
9. Каримов. И.А. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
10. Каримов. И.А. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
11. Каримов. И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». – Т.: 2008.-176 б.
12. Каримов. И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: «Ўзбекистон». –Т.: 2011.-440 б.
13. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, “Халқ сўзи”, 1998 й., 15 май 2- бет.
14. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
15. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш

- ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
17. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.
 18. Арипов М. Интернет ва электрон почта асослари.- Т.; 2000 й. 218 б.
 19. Азизходжаева Н.Н. «Педагогик технология ва педагогик маҳорат» Чўлпон: 2005й. 213 б.
 20. Белкин А.С., Жаворонкова В.Д., Зимина И.С. Конфликтология: Наука о гармонии. – Екатеринбург, 1995. 312 с.
 21. Бўриев Ҳ.Ч. Мевачилик электрон дарслиги. 2003.
 22. Бўриев Ҳ.Ч. Ҳаваскор боғбонларга қўлланма. Т., 2002.
 23. Останақулов Т.Э., Нарзиева С., Ғуломов Б.Х. Мевачилик асослари. С., 2011.

Сайтлар:

- <http://www.bfpais.ru> Плодоводство и виноградарство – специальность, объединяющая проблемы, связанные с производством продукции плодоводства и виноградарства
- www.lnau.lg.ua/scien_r9.htm Плодоводство и садоводство. Исследования относящая к области плодоводства и садоводству
- <http://www.CNSHB.ru> Плодоводство Узбекистана
- <http://uzbekistan.uzpak.uz/F53.html> Сады Узбекистана.

МАЪРУЗА МАТНИ

Олий таълим муассасаси ўқитувчиси шахсига қўйиладиган замонавий талаблар. Инновацион фаолият тузилмаси.

Режа:

1. Олий таълим муассасасида педагогларнинг ўрни ва аҳамияти.
2. Замонавий профессор – ўқитувчига қўйиладиган талаблар.
3. Педагогларнинг инновацион фаолиятини ташкил этиш.

1.Олий таълим муассасасида педагогларнинг ўрни ва аҳамияти.

Баркамол авлод йили давлат дастури 11 та йўналиш 102 банддан иборат бўлиб, улар қуйидагилар:

1. Болалар ва ёшларнинг баркамол ривожланиши, уларни ҳақ ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган ҳуқуқий-норматив базасини такомиллаштириш

2. Она ва болаларни репродуктив саломатлиги муҳофазаси тизимини такомиллаштириш, соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш ва унинг моддий-техник базасини кучайтириш ва ёш авлоднинг ҳар томонлама камол топиши учун шарт-шароитлар яратиш

3. Ўсиб келаётган авлоднинг бугунги кунда таълим соҳасида ташкил этилган замонавий моддий-техник базасидан самарали фойдаланишни таъминлаш, олий ва ўрта махсус таълими тизимидаги йўналишлар ва мутахассислар бўйича давлат таълим стандартлари, ўқув дастурлари, ўқув-методик адабиётларни қайта кўриб чиқиш ва такомиллаштириш

4. Баркамол авлодни шакллантириш учун ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш, ўқув юртларида ўқув лабораториялари базасини такомиллаштириш, ўқитувчи – муррабийларни меҳнат фаолиятини моддий ва маънавий раҳбатлантиришни самарали тизимини яратиш.

5.Замонавий инфорацион ва коммуникацион технологиялар, рақамли ва кенгтармоқли телекоммуникация алоқалари ва Интернет тизимини ҳар бир оила ҳаётига кириб келишини таъминлашга кўмаклашиш.

6.Ўсиб келаётган авлодни жисмоний тарбия ва болалар спорти соҳасида, ҳамда ёшларни спорт билан доимий шуғулланишлари борасидаги ишларни кучайтириш, янги спорт комплексларини қуриш ҳамда жиҳозлаш, юқори малакали тренер кадрлар ва мураббийлар билан таъминлаш

7. Касб-хунар коллежлари ва олий таълим муассасалари битирувчиларининг, хусусан, қишлоқ жойларидаги ёшларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб этиш.

8. Ёшларнинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини намоён этиш ва иқтидорли ёшларнинг илмий ишларга фаол жалб этиш учун шароитлар яратиш.

9. Ёш оилаларга ғамхўрликни кучайтириш ва уларга ҳуқуқий ва ижтимоий муҳофаза қилишни таъминлаш ҳамда соғлом ва мустаҳкам оилани барпо этиш учун шарт-шароитлар яратиш.

10. Ёшларда соғлом турмуш тарзи тамойилларини мустаҳкамлаш, уларни наркомания, маънавийсизлик, ўзга ёт маданиятлар, таҳдидлар ва ташқи таъсирлардан сақлаш.

11. “Баркамол авлод йили” Давлат дастурининг мазмун ва моҳиятини тушунтиришни тизимли асосда оммавий ахборот ишлари орқали ташкил этиш.

2.3. Замонавий профессор – ўқитувчига қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни 1997 йил 29 августда кучга кирди ва таълим тизимини жиддий янгиланиши, ислоҳ қилинишига асос бўлди. Олдинги қабул қилинган қонунлардан (1930, 1949, 1958, 1973, 1984, 1992 йиллар) фарқли ўлароқ, халқ таълими тизимини тузилишининг қуйидаги **янги тамойиллардан** жорий этилди:

- таълим-тарбиянинг инсонпарварлиги ҳамда халқчиллиги;
- таълим тизимининг узлуксизлиги ва изчиллиги;
- давлат таълим стандартлари доирасида ҳар бир кишига миллати, динидан қатъий назар таълим олиши учун имконият яратилганлиги;
- давлат таълим тизимининг илмийлиги ва дунёвийлиги;
- таълимда умуминсоний ва миллий-маданий қадриятларнинг устиворлиги;
- таянч (тўққиз синф даражасида) таълимнинг мажбурийлиги;
- таълим стандартларини танлашда ягона ва табақалаштирилган ёндашув бўлишига асосланганлиги;
- таълим муассасаларида чет тилларини жиддий ўрганиш, дин тарихи, халқимиз тарихи, маданияти ва жаҳон маданиятини тарихи соҳасида билим олиш учун шароитлар яратилганлиги;
- таълим муассасаларининг турли сиёсий партиялар ва ижтимоий-сиёсий ҳаракатларнинг таъсиридан ҳолилиги;
- амалдаги қонунлар доирасида мулкчиликнинг барча шаклида таълим муассасаларининг тенг ҳуқуқлилиги;
- билимдонлик ва истеъдодни рағбатлантириш.

Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий дастури 1997 йил 29 августда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис қарори билан тасдиқланган. Унинг асосий мақсади: таълим соҳасини тубдан ислоҳ қилиш, уни ўтмишдан қолган мафкуравий қарашлар ва сарқитлардан тўла халос қилиш, ривожланган демократик давлатлар даражасида, юксак маънавий ва ахлоқий талабларга жавоб берувчи юқори малакали кадрлар тайёрлаш миллий тизимини яратишдан иборат.

Республикаимизнинг истиқлолга эришуви жамият ҳаётининг барча жабҳаларида шу жумладан таълим-тарбия соҳасида ҳам ўз аксини топди. Ўзбек педагогикаси тарихида бурилиш даври, янгилашни даври бошланди. Ўзбекистон Республикасидаги мустақил ҳуқуқий, демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти қуриш йўлидаги улкан ишлар инсон моҳиятини янгидан кашф қилишга, уни интеллектуал-амалий ривожланиши учун янги шарт-шароитлар яратиб берди. Бу ўз навбатида инсоният яратган маънавий–илмий бойликларга, инсоннинг ўзига янги муносабат, ёндашувни юзага келтирди.

Янги мазмунли дарсликлар, услубий қўлланмалар яратишда миллий-маданий, тарихий адабиётлардан, материаллардан кенг фойдаланила бошланди.

Кейинги йилларда турли билим соҳаларида янги ахборот технологияларини яратиш ва ишлатиш масалалари кенг ёритилмоқда. Ахборотлаштириш муаммоларига бундай ёндашув тасодифий эмас. Кўплаб мамлакатларда ўтказилаётган тадқиқотларнинг кўрсатишича, бутун ижтимоий ишлаб чиқариш ахборотни ишлаб чиқаришга кўп даражада боғлиқ бўлиб, бунда энг муҳим сармоя одам билимидир.

Масофавий ўқитиш янги ва анча прогрессив бўлган ўқитиш шаклидир. Бу усулни турли хил муассасаларига тадбиқи, хусусан иқтисодий, ижтимоий, ҳуқуқий соҳаларга тадбиқи талаба ва ўқитувчиларнинг илғор дунё илмий мактабларининг юқори сифатли ўқув услубий ишланмалари, замонавий ва сўнги ахборотлардан қаерда бўлишидан қатъий назар тўғридан-тўғри фойдаланиш имкониятларини беради. Буларнинг барчасини эътиборга олган ҳолда олий ва ўрта таълим вазирлиги устоз фонди қиёфасида жаҳон институти билан олий таълимда масофавий ўқитиш усули компонентларини тадбиқ қилиш ҳақида келишув тузилди.

Бундай лойиҳа нафақат, Ўзбекистон учун балки Ўрта Осиёнинг барча ҳудудлари ва Қозоғистон учун ҳам МДҲ давлатлари учун масофавий ўқитиш соҳасида жаҳон банки институтининг илғор лойиҳаларидандир.

3. Педагогларнинг инновацион фаолиятини ташкил этиш.

Жаҳон банки лойиҳаси масофавий ўқитиш тизимини ривожлантириш учун бошланғич майдон бўладиган масофавий ўқитиш тармоқлари инфратузилмасини база элементларини яратиш масофавий ўқитиш усулларини қўллаш соҳасини кенгайтириш ва масофавий ўқитишни амалга оширувчи замоанвий технологияларни ривожлантиришни кўзда тутди.

Масофавий ўқитиш талабига ижобий таъсир этади, ўз ўзини ташкил этиш, билим олишга интилиш, компьютер техникаси билан ўзаро ишлаш ва мустақил маъсулиятли ҳал қилишларни қабул қилиш, уни ижодий ва тафаккур салоҳиятини ўстиради.

Масофавий ўқитиш сифати кундузги таълим олиш тартибидан сифат жиҳатидан қолишмайди, балки буюк профессор -ўқитувчилар таркибини келтириш ҳисобига ва ўқув жараёнида энг яхши ўқув-услугий нашрлар ва текшириш тестлари у ёки бу фанлардан фойдаланиш мумкинлиги учун яхшиланди.

Бугунги кунда масофавий ўқитиш қуйидаги ижтимоий аҳамиятли масалаларни ечишга таъсир этиш лозим.

- таълим хизматларида аҳолининг эҳтиёжини амалга ошириш;
- сифатли тайёрланган мутахассислар билан давлат эҳиёжларини қондириш;
- аҳолини ижтимоий ва профессионал ҳаракатчанлигини ошириш;
- тадбиркорлик ва ижтимоий фаоллигини, ўзлигини билишни, атроф тўғрисидаги билимларни кенгайтириш;
- давлатимизнинг олий мактабларида йиғилган билимларни, кадрлар ва моддий салоҳиятни сақлаш ва кўпайтириш;

Масофавий ўқитишнинг ташкилий асослари. Масофавий ўқитиш технологиясидан фойдаланувчи ўқув ташкилотлари фаолиятини таҳлил қилиш, умумий ташкиллаштиришнинг ўзига хослигини очиқ берди:

- * узлуксиз таълим;
- * ўқув жараёнининг олиб борилишига индивидуал ёндашиш;
- * географик жойлашиши узок бўлган ўқув муассасаларини етакчи олий ўқув юртлари базаси марказида масофавий ўқитишни марказлаштириш;
- * тингловчилар йўналишига кўра ўқитувчи консультантларнинг мавжудлиги.

Масофавий ўқитишнинг қўлайлиги. Келгусида мақсадга мувофиқ равишда лаборатория амалиётларини ўтказишни қисқартириш мумкин.

Масофавий ўқитиш назорати. Бу ўрганилаётган ўқув материалларини назарий ўзлаштириш натижаларини текширишдан иборат. Тест, ҳақиқатдан, фан бўйича жуда кўп саволлардан ташкил

топган, ҳар бир савол учун бир нечта жавоб вариантлари таклиф этилади. Талаба улар орасида тўғри жавобни танлаши керак. Тестлар ўз-ўзини текширишга яхши мўлжалланган ва индивидуал машғулотлар учун жуда қўлай.

Масофавий ўқитиш қатнашчилари (тингловчилар ва ўқитувчилар) етарли даражада тайёр бўлишлари, яъни масофавий ўқитишни ўрганиш усулларида, воситаларида ва ташкилий шаклларида фойдалана билишлари керак. Шунинг учун фундаментал информатика табиий-илмий фан сифатида масофавий ўқитишнинг ажралмас қисми бўлиши шарт.

Масофавий ўқитишнинг қуйидаги афзалликлари мавжуддир:

а) *Ўқитишнинг ижодий муҳити.* Мавжуд кўпгина услублар асосида ўқитувчи илм толибини ўқитади, ўқувчи эса фақат берилган материални ўқийди. Таклиф қилинаётган Таклиф қилинаётган масофавий ўқитиш методи асосида эса ўқувчиларнинг ўзлари компьютер асосида ахборотлар банкидан керак бўлган маълумотларни қидириб топади ва албатта ўзларининг тажрибаларини бошқалар билан яхши мулоқатда бўлишини таъминлайди ва ўз ўрнида меҳнат таълим олишини рағбатлантиради.

б) *Мустақил таълим олишнинг имконияти борлиги.* Масофавий ўқитиш асосида таълим бериш-бошланғич, ўрта, университет сиртки-кечки ва малака ошириш босқичларини ўз ичига олади. Тайёргарлиги ҳар хил даражадаги инспекторлар ўзларининг шахсий дарс жадваллари асосида ишлашлари мумкин ва ўзининг даражасидаги талабалар билан мулоқатда бўлиши мумкин.

Умуман олганда, масофавий ўқитиш тизими ўқувчи ва талабаларда таълим тизимидаги бўлаётган дунёвий ўзгаришлар, техник воситалардан фойдаланиш йўллари, унинг қанчалик афзаллик томонларини ва шу билан бирга камчиликларини ҳақида маълумот беради.

Ўз-ўзини назорат қилиш тсаволлари

- 1.Олий таълим муассасасида педагогларнинг ўрни ва аҳамияти қандай?
- 2.Замонавий профессор – ўқитувчига қўйиладиган талаблар нималардан иборат?
- 3.Педагогларнинг инновацион фаолияти қандай ташкил этилади?

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2012.
2. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.

3. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
4. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз кўлимиз билан курашимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
5. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
7. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
8. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
9. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
10. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
11. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
12. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, “Халқ сўзи”, 1998 й., 15 май 2- бет.
13. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
14. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
16. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР

Педагогик жараёнда инновация. Педагогик фаолиятга инновацияларни тадбиқ этишнинг самарали шакллари. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари.

Режа:

1. Инновациялардан фойдаланган ҳолда педагогик жараённи ташкил этиш.
2. Педагогик жараёнга инновацияларни тадбиқ этиш усуллари.
3. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари.

1.Инновациялардан фойдаланган ҳолда педагогик жараённи ташкил этиш.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда жаҳон таълим майдонига киришга йўналтирилган янги таълим тизими қарор топди. Бу жараён билан бир вақтда педагогик ўқув-тарбия жараёнининг назарияси ва амалиётида сезиларли ўзгаришлар содир бўлмоқда.

Педагогик технология-бу таълим шакллари оптимизациясини ўзига мақсад қилиб олган инсон ва техник ресурслари ва уларнинг ўзаро таъсирини ҳисобга олган ҳолда ўқитиш жараёнини ташкил этиш, қўллаш ва аниқлашнинг ҳамда билимларни ўзлаштиришнинг услубларидир. (ЮНЕСКО)

Педагогик технология пайдо бўлгунча қадар таълим тизими доирасида таълим жараёнини етарли самарали лойиҳалаш қоидаси ишлаб чиқилмади. Педагогик технологиянинг ўзига хос хусусияти шундан иборатки, унда ўқув мақсадларига кафолати эришишда ўқув жараёни лойиҳалаштирилади ва амалга оширилади. Технологик ёндашув, энг аввало, юзалиқда эмас, балки режалаштирилган натижаси олиш имконини берувчи конструктив, кўрсатмали схемада ўз ифодасини топади.

Мақсадга йўналтирилганлик, жараён натижаларини ташҳисли текшириш, таълимни алоҳида ўргатувчи қисмларга бўлиб ташлаш ўқув жараёнининг қирраларини бугунги кунда таълимни қайта ишлаб чиқиш цикли ғоясига бирлаштириш имконини беради. У асосан ўз ичига қуйидагиларни олади.

- * таълимда умумий мақсаднинг қўйилиши;
- * тузилган умумий мақсаддан аниқ мақсадга ўтиш;
- * педагогларнинг билим даражаларини дастлабки баҳолаш;
- * бажариладиган ўқув ишларни мажмуаси;
- * натижани баҳолаш.

Замонавий таълимни ташкил этишга қуйиладиган муҳим

талаблардан бири ортикча рухий ва жисмоний куч сарф этмай, киска вақт ичида юксак натижаларга эришишдир. Қиска вақт орасида муайян назарий билимларни ўқувчиларга етказиб бериш, улар да маълум фаолият юзасидан куникма ва малакаларни хосил қилиш, шунингдек, ўқувчилар фаолиятини назорат қилиш, улар томонидан эгалланган билим, куникма ҳамда малакалар даражасини баҳолаш ўқитувчидан юксак педагогик маҳорат ҳамда таълим жараёнига нисбатан янги ёндошувни талаб этади.

2. Педагогик жараёнга инновацияларни тадбиқ этиш усуллари

Бугунги кунда бир катор ривожланган мамлакатларда бу борада катта тажриба тупланган бўлиб, ушбу тажриба асосларини ташкил этувчи методлар интерфаол методлар номи билан юритилмоқда.

Маълумки, ҳар қандай педагогик жараённинг асосий мақсади - таълим олувчида билим, малака ва кўникмалар ҳосил қилишдир. Бу нарса маълумотлар алмашинуви орқали рўй беради. Педагогик мулоқот жараёнидаги маълумотлар алмашинуви асосан уч шаклда амалга оширилади:

- 1.** Монолог;
- 2.** Диалог;
- 3.** Полилог.

«Педагогик технология» тушунчасининг вужудга келиши, таълимнинг илк ташкилий ва методик шакллариининг вужудга келиши билан боғлиқ. Яъни, дастлаб китобни яратилиши ПТ ни ривожланишига сабаб бўлган.

Индивидуал таълим ўқув-тарбия жараёнининг энг қадимий ташкилий шакли бўлиб, у аввал антик Грецияда пайдо бўлган экан. Ўқитувчи бир ўқувчи билан ишлаб, таълимни бевосита ташкил этган, бошқарган, назорат этган. Ўқитувчи матнларни ўқиб берган ёки болаларнинг ўзларига ўқитиб сўзлашган.

Кейинчалик индивидуал таълим ўрнини гуруҳлар асосида ўқитиш эгаллаган. Ўрта асрларга келиб қоидаларни ёдлаш, бир хил типдаги машқларни бажариш, оғзаки савол-жавоб, юқори поғоналарда эса маъруза, мунозара таълимнинг етакчи усулларига айлана бошлаган. Бу ҳолат аста-секин синф-дарс системасини келтириб чиқариб янги технологияни келиб чиқишга замин ҳозирлаган.

3. Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари.

30-йилларгача мактабларда бригада-лаборатория методида дарслар берилди. Шу йилларда мактаб дастурларида назарий билимларга эътибор кучая бошлади. Шу билан бирга, кўрғазмалик, амалиётга

суяниш, илғор тажрибалар ёки усуллар ўрганилиб шулар асосида таълимни ташкил этишга эътибор қаратилди.

Асримизнинг 40-50 йилларида ўқув жараёнига техник воситаларнинг (радио, кино, назорат воситалари) жорий этилиши педагогик технологияларга тенглаштирилди.

1960 йиллардан кейин мактабларимизга ўқув жиҳозлари, ўқитишнинг техник воситалари кириб кела бошлади.

Кейинчалик компьютер, интернет, масофавий таълим ҳам ПТ ни ривожланишига сабаб бўлди.

Таълим амалиётида фойдаланилаётган интерфаол методлардан бир нечтасининг моҳияти ва улардан фойдаланиш:

Фикрлар хужуми (аклий хужум)

Бу усулни мақсади: катта миқдордаги ғояларни йиғиш, талабаларни айна бир хил фикрлаш инерциясидан ҳоли қилиш, ижодий вазифаларни ечиш жараёнида дастлаб пайдо бўлган фикрларни енгишдир. Бу усул А.Ф. Осборн томонидан тавсия этилган, Низомий номидаги ТДПУда инновацион технологиялар маркази ҳам тавсия қилган усуллардан. Бу усулнинг асосий тамойили ва қондаси баҳс иштирокчилари ишлаб чиққан ғоялар танқидини мутлоқ тақиқлаш, ҳар қандай луқма ва ҳазил мутоибани рағбатлантиришдир. Бу усулдан фойдаланишнинг муваффақияти кўп жиҳатдан педагог машғулот раҳбарига боғлиқ.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, бугунги кунда таълимда замонавий дидактика ва таълим таркибларининг самарадорлигини ошириш имкониятлари, янги ғоя ва технологияларнинг илмий ишлаб чиқилиши ва амалий асосланиши кўлланилмоқда. Замонавий технологик мутахассис бўлиш учун таълим технологияларининг барчасини, шу жумладан педагогик компонентларини чуқур ўрганиб, таҳлил қилиш лозим.

Ўз-ўзини назорат қилиш тсаволлари

- 1.Инновациялардан фойдаланган ҳолда педагогик жараёнлардан қандай фойдаланилади?
- 2.Педагогик жараёнга инновацияларни тадбиқ этиш усуллари нима?
- 3.Педагогларнинг инновацион фаолияти хусусиятлари нималардан иборат?

Фойдаланилган адабиётлар рўйҳати

17. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2012.
18. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.

19. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
20. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз кўлимиз билан қурамыз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
21. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
22. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
23. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
24. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
25. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
26. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
27. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
28. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, “Халқ сўзи”, 1998 й., 15 май 2- бет.
29. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
30. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
31. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
32. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.

Педагоглар фаолиятига аксиологик, акмеологик, креатив ва рефлексив ёндошувлар.

Режа:

1. Педагогик фаолиятни шакллантирувчи омиллар ва уларнинг турлари.
2. Педагоглар фаолиятига аксиологик ва акмеологик ёндошувлар.
3. Педагоглар фаолиятига креатив ва рефлексив ёндошувлар.

1. Педагогик фаолиятни шакллантирувчи омиллар ва уларнинг турлари

Педагогика фанининг предмети, ўқитишнинг, таълим-тарбиянинг замонавий қонуниятлари, мазмуни, усуллари, воситалари билан кишиларни, ёшларни, мутахссисларни қуроллантирувчи фан бўлганлиги учун ҳам унинг методологик асослари мақсад ва вазифалари дунёнинг моддий-маънавий ривожига шахс камолоти уйғунлиги қонуниятлари ва давлатнинг замонавий сиёсатидан келиб чиқади.

«Педагогика» атамаси қадимий Юнонистондан келиб чиққан. Бу ерда кулдорлар фарзандларини укув муассасасига кузатиб қўядиган, олиб борадиган одамларни «педагог» деб аташган. Кейинчалик бу атаманинг маъноси бирмунча ўзгарди. Махсус тайёргарлик кўрган ва тарбия билан шуғулланган шахслар «педагог» деб атала бошлаган. Кўп вақтлар педагогика илмий фан сифатида фақат ўсиб келаётган ёш авлоднинг тарбиясини ўргангани, деб қаралган. Аммо ҳаёт амалиёти тарбиясига эмас, балки катталар тарбиясига ҳам тааллуқли эканлигини кўрсатди. Шунинг учун ҳам кейинги пайтларда педагогикани ёш авлодни ва катта ёшдаги одамларни тарбиялаш ва ўқитиш, уларга маълумот бериш қонуниятларини ўрганувчи фан, деб белгилаш одатга айланди.

2. Педагоглар фаолиятига аксиологик ва акмеологик ёндошувлар

Хозирги кунда педагогикани асосий тармоқлари сифатида куйидагиларни келтириб утамиз.

Ёш даврлари педагогикаси мазкур гуруҳлар билан олиб бориладиган тарбиявий-ташкилий ишларнинг қонунийлигини тадқиқ этади ҳамда энг аввало уларни тарбияланувчиларнинг укув муассасалари шарт-шароитларида амалга ошириш дастурини ишлаб чиқади.

Катта ёшдагилар педагогикасида олий ўқув юрти шарт-шароитларида ёшларни тарбиялашнинг назарий масалалари ва методикасини ишлаб чиқадиган педагогика тармоғи сифатида олий укув юрти педагогикасининг шаклланаётганлиги, унинг аниқлашиб бораётганлиги кўзга ташланади.

Миллий армиямиз учун мутахассислар тайёрлайдиган ҳарбий ўқув юртларида ёшларга таълим бериш ҳамда тарбиялаш муаммолари билан **ҳарбий педагогика** соҳаси шуғулланади.

Булардан ташқари **оила педагогикаси** бугунги кундаги долзарб вазифалардан бирини ташкил этиб, оилаларда, оила марказларида, маҳаллаларда, жамоат ташкилотларида, оила-никоҳ муассасаларида амалга оширилаётган тадбирларда намоён бўлади.

3.Педагоглар фаолиятига креатив ва рефлексив ёндошувлар

Педагогиканинг аниқ масалаларини ишлаб чиқишда фалсафанинг социология, этика, эстетика каби тармоқлари катта аҳамиятга эгадир.

Этика фалсафанинг ахлоқий ва тарбия масалалари билан бевосита боғлиқдир. Уларни ҳал этишда педагогика ахлоқнинг умуминсоний кадриятларига суянади.

Эстетика (нафосат тарбияси) инсоннинг эстетик идеалларини шакллантириш, маданиятга ва воқеликка эстетик муносабатлари умумий қонуниятларини ўрганади ва эстетик тарбияни илмий жиҳатдан асослаш учун хизмат қилади. Бу асосларни педагогика фани ишлаб чиқади, ёшларни гўзалликни ҳис қила олиш, тушунишга ўрганиш воситалари ва йўллари белгилаб беради.

Педагогиканинг фалсафа ва бошқа ижтимоий фанлар билан боғлиқлигини, ҳал этадиган илмий масалаларнинг умумийлигини педагогиканинг ижтимоий хусусияти, унинг мафкуравий йўналишга эга эканлигини таъкидлаб туради. Тарбиянинг ҳамма муаммоларини бошқа сиёсий, ижтимоий масалалар билан бир қаторда ҳал этиш заруриятини кўрсатиб беради.

Педагогиканинг асосий категорияларига тарбия, таълим, маълумот киради. Лекин, ҳозирги педагогикани тараққий этиб боришида, асосий педагогик категориялар қаторига ривожланиш ва шаклланишни ҳам киритса бўлади.

Тарбия-Ўсиб келаётган авлодда ҳосил қилинган билимлар асосида ақлий камолот – дунёқарашни, инсоний эътиқод, бурч ва маъсулиятни, жамиятимиз кишиларига хос бўлган ахлоқий фазилатларни яратишдаги мақсадни ифодалайди.Тарбия бола туғилгандан бошлаб умрининг охиригача оилада, мактабда ва жамоатчилик таъсирида шаклланиб борадиган жараёндир.

Таълим – махсус тайёрланган кишилар раҳбарлигида ўтказиладиган, ўқувчиларни билим, кўникма ва малакалар билан қуроллантирадиган, билим, қобилиятларини ўстирадиган, уларнинг дунёқарашини таркиб топтирадиган жараёндир.Таълим жараёни ўқитувчи билан ўқувчиларнинг биргаликдаги фаолияти бўлиб, икки

тамонлама характерга эгадир. Ўқитувчининг фаолияти туфайли таълим пухта ўйлаб чиқилган мақсад, мазмун ва дастурлар асосида олиб бориладиган жараёнга айланиб, кутилган натижани беради. Таълим жараёнини мазмунини билим, кўникма ва малака ташкил қилади.

Билим – бу ўқувчилар ўқиш орқали билим билан қуролланидилар. Билимни ҳаётда кўп унум берадиган қилиб қўллай олиш учун билим билан бирга кўникма ва малака ҳосил қилиш лозим.

Кўникма – машқ қилиш натижасида бериладиган ҳаракатлар йиғиндиси. Иқтидор ва кўникма машқ қилиш ва такрорлаш орқали **малакага** айланади. Билим асосида кўникма ва малака пайдо бўлади. Билим баҳсда керак бўлса, кўникма меҳнатда, дунёни ўзлаштиришда зарур.

Маълумот – таълим – тарбия натижасида олинган ва тизимлаштирилган билим, ҳосил қилинган кўникма ва малакалар ҳамда шакллانган дунёқарашлар мажмуидир.

Ўз-ўзини назорат қилиш тсаволлари

1. Педагогик фаолиятни шакллантирувчи омиллар ва уларнинг турлари нималар?
2. Педагоглар фаолиятига аксиологик ва акмеологик ёндошувлар.
3. Педагоглар фаолиятига креатив ва рефлексив ёндошувлар

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2012.
2. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
3. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
4. И.А.Каримов. Биз келажакимизни ўз кўлимиз билан қураимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
5. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
7. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
8. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
9. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
10. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
11. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.

12. “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, “Халқ сўзи”, 1998 й., 15 май 2- бет.
13. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
14. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чоратадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.

ТЕСТ САВОЛЛАРИ

1. Модулли ўқитиш нима?

- A. Иқтидорли талабаларни ўқитиш
- B. Тингловчиларни кузата олиш, улар билан индивидуал шуғулланиш, уларда фикрлаш қобилиятини ошириш
- C. Машғулотни монолог эмас, диалог кўринишида ўтказиш
- D. Муайян таълим йўналиши блоки бўйича ўқитиш

2. Таълимда дидактиканинг аҳамияти нималардан иборат?

- A. Машғулотни осон бошқариш мумкин
- B. Тингловчиларни кузата олиш, улар билан индивидуал шуғулланиш, уларда фикрлаш қобилиятини ошириш мумкин
- C. Машғулотни монолог эмас, диалог кўринишида ўтказиш имконини беради
- D. Барча жавоблар тўғри.

3. Инновация нима

- A. Янгилик, янгилик киритиш, татбиқ этиш
- B. Технология, жараён
- C. Машғулотни монолог эмас, диалог кўринишида ўтказиш
- D. Тўғри жавоб йўқ

4. “Тишли ғилдирак” принципининг энг муҳим бўғини, бу

- A. Биргаликда ишлаш
- B. Технология
- C. Мустақил таълим
- D. Маъруза

5. Дидактик таъминот фақатгина Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани учун аҳамиятлими?

- A. Дидактик таъминот фақатгина Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани учун аҳамиятли
- B. Барча фанлар учун аҳамиятли
- C. Бошқа фанлар учун аҳамиятсиз
- D. Тўғри жавоб йўқ

6. Инновация қайси машғулот тури учун зарур?

- A. Маъруза учун
- B. Амалий машғулотлар учун
- C. Лаборатория машғулотлари учун
- D. Барча жавоблар тўғри.

7. Дидактик таъминот таълим самарадорлигини қандай оширади?

- A. Тингловчи ўзлаштирилаётган материални эшитади
- B. Дидактик материал воситасида кўз билан кўради
- C. Амалий-лаборатория машғулотларида улар билан амалий иш бажаради
- D. Барча жавоблар тўғри.

8. Тингловчининг эслаб қолиш қобилияти қандай машғулотда ортади?

- A. Маърузада
- B. Мустақил таълимда”
- C. Кўп китоб ўқиганда
- D. Инновацияга асосланган машғулотларда

9.Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сақлаш ва дастлабки қайта ишлаш технологияси фани учун қайси дидактик материал аҳамиятли

- A. Фақат слайдлар
- B. Ҳар қандай
- C. Фақат видеороликлар
- D. Реал материаллар

10.Дарсда кўргазмали воситанинг қайси биридан фойдаланиш афзал?

- A. Мавзуни чуқур ёритувчи, содда ва ёзиб олишга қулай материал
- B. Жадвал
- C. Диаграмма
- D. Фотолавха

11.Мустақил таълим, бу

- A. Ҳар бир тингловчининг топшириқдан сўнг ўқитиш воситалари билан ўзаро муносабатда бўлиши
- B. Аъруза мавзуларини ўзлаштириш
- C. Лаборатория машғулотларини мустақил бажариш
- D. Тўғри жавоб йўқ

12.Инновациясиз ҳам дарсни самарали ўтиш мумкинми?

- A. Камдан кам ҳолларда, назарий мавзуларни ёритишда
- B. Мумкин эмас
- C. Мумкин
- D. Дарс самарадорлиги инновацияга боғлиқ эмас

13.Машғулотнинг ўзлаштирилиши нималарга боғлиқ?

- A. Ўқитувчининг педагогик маҳоратига
- B. Инновацияга
- C. Тингловчининг қобилиятига
- D. Барча жавоблар тўғри.

14.Машғулот қачон самарасиз яқунланади?

- A. Инновациясиз ўтилганда
- B. Ўқитувчининг маҳорати паст бўлганда
- C. Гуруҳ катта ва индивидуал ишлаш имкони бўлмаганда
- D. Барча жавоблар тўғри.

15.Дидактик таъминот нима?

- A. Машғулотда тарқатма материал тарқатилиши
- B. Слайд намоиш этилиши
- C. Экспонатлар, макетлар, видеолавхалар намоиши
- D. Барча жавоблар тўғри.

16.Инновацион таълимнинг муҳим бўғинлари

- A. Педтехнология, машғулотлар узвийлиги, амалий ва мустақил ишлаш

- B. Маъруза, амалиёт
- C. Педагогик органайзерлардан фойдаланиш
- D. Тўғри жавоб йўқ

17. Муаммоли вазият, бу

- A. Тингловчининг саволга жавоб топа олмаслиги
- B. Тингловчиларнинг ўзаро баҳси
- C. Тингловчиларда турли қарашларни юзага келтирвчи саволнинг ўртага ташланиши
- D. Тўғри жавоб йўқ

18. Инновациядан қайси машғулот турида кўпроқ фойдаланиш зарур деб ўйлайсиз?

- A. Маърузада
- B. Амалий машғулотларда
- C. Лаборатория машғулотларида
- D. Барча жавоблар тўғри.

19. Дидактик материаллар дарс жараёнига қандай таъсир кўрсатади?

- A. Таъсир этмайди
- B. Тингловчиларни чалғитади
- C. Иқтидорли талабаларни танлаш имконини беради
- D. Дарс машғулотининг ўзлаштирилиш самарадорлигини оширади

20. Ўқитувчининг педагогик маҳорати юқори бўлганда замонавий педагогик технологияларга эҳтиёж сезиладими?

- A. Технология шарт эмас
- B. Педагогик маҳорат ва педагогик технологиялар дарс самарадорлигини оширувчи бир-бири билан узвий боғлиқ омиллардир
- C. Педагогик маҳорати юқори бўлганда технологиясиз ҳам дарсни самарали ўтиш мумкин
- D. Тўғри жавоб йўқ